

One, to exclude land

חד למעוטי קרקעות –

OVERVIEW

The גמרא concluded that כל includes everything and the מעוטים of שור וחמור וכו' are excluding – in this order – קרקעות, עבדים ושטרות. Our תוספות questions the order.

תוספות comments:

שטרות הוה ליה למעוטי ברישא דדמי טפי למעוטי¹ כדמוכח לקמן בפרק בתרא² (דף קיז, ב) -

The גמרא should have excluded שטרות first before it excluded קרקע, for it is the most plausible to be excluded, as is evident later in the last פרק -

דלמאן דדריש ריבויי ומיעוטי³ לא הוה ממעט אלא שטרות:

That according to the one (ר' אלעזר) who expounds ריבויי ומיעוטי (instead of כללי) he would only exclude שטרות, but not קרקע (ופרטי).

SUMMARY

The most appropriate item to be excluded from מטלטלין is שטרות; not קרקע.

THINKING IT OVER

קרקעות question that since in our case we are excluding שטרות (because there are a few מעוטים), therefore the גמרא mentions קרקע first since the ברייתא (on סב, ב) mentions קרקע first. However, the question seemingly still remains on the ברייתא; why did the ברייתא mention קרקע first?!⁴

¹ קרקע is different from מטלטלין (like שטרות) is more different from מטלטלין, than קרקע is different from מטלטלין, since in the case of קרקע it is just like גופו ממון; however שטרות merely represent something of value, but have no intrinsic value of their own as מטלטלין have. Therefore when we have a choice whether to exclude קרקע or שטרות, the first choice is to exclude שטרות which is more obviously different from מטלטלין than קרקע is.

² The ברייתא there cites a מחלוקת in a case where someone stole a field (he occupied it against the will of the owner), and the river flooded the field rendering it worthless. ר' אלעזר maintains the גזלן must return to the owner (the value of) a new field, while the חכמים maintain that the גזלן can say לפניך להרי שלך לפניך; take your (flooded) field back.

³ כא. נכחש בעמיתו בפקדון וגו'. כד. או מכל. which state: ויקרא ה, כא כד פסוקים in how we expound מחלוקת. The words וישבע עליך לשקר ושלם אתו בראשו וגו' is either a פרט or a ריבוי; the word בפקדון is either a פרט or a ריבוי; the word וישבע עליך לשקר ושלם אתו בראשו וגו' is again a כלל or a ריבוי. If we interpret it as a כופו"כ the פרט of פקדון limits the חיוב השבה (of חיוב השבה) only to a גופו ממון, דבר המטלטל וגופו ממון (ושלם אתו בראשו) excluding קרקעות ושטרות ועבדים. However if it is interpreted with a ריבוי (as ר' אלעזר does); the ריבוי includes everything and the מעוט excludes only שטרות; however by קרקע there is a חיוב השבה. This proves that if we can exclude only one item, the most logical thing to exclude is שטרות but not קרקע.

⁴ See נחלת משה and # 87 אוצר מפרשי התלמוד.